

איטש לרעהו

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

ליקוט ועריכת: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

שבת קודש כא טבת תשפג: הדלקת נרות: ירושלים: 4:20 תל-אביב: 4:34 חיפה: 4:24 מוצאי שבת: ירושלים: 5:36 תל-אביב: 5:37 חיפה: 5:35 ר"ת: 6:12

פרשת שמות

מסירות לחסד והצלה

מעלה לאדם המוסר עצמו להצלת הזולת ולמען עשיית חסד עמו!

נלמד מהפסוק: "ותיראן המילדות את האלוקים ולא עשו כאשר דיבר אליהן אין אנו יודעים שקיימו את הילדים" (פרק א-יז) ואמרו חז"ל (סוטה יא): "לא דיין שלא המיתו אותם אלא אף שייעו להחיותם. היו מספקות להם מים ומזון". ומובא במדרש: "וכי מאחר שלא עשו כאשר דיבר אליהן אין אנו יודעים שקיימו את הילדים, למה הוצרך הכתוב לומר ותחיין את הילדים? יש קילוס בתוך קילוס, לא דיין שלא קיימו את דבריו אלא עוד הוסיפו לעשות עמהם טובות. יש מהן שהיו עניות, והולכות המילדות ומגבות מים ומזון מבתיהן של עשירות ובאות ונותנות לעניות, והן מחיות את בניהן. הוא שכתב "ותחיין את הילדים" (מד"ר- שמות א-טו)

כתב הרמב"ם בספר המצוות (לאוין רצו): "שהזהרנו מלהתרשל בהצלת נפש אחד מישראל כשנראהו בסכנת מות או ההפסד ויהיה לנו יכולת להצילו, כמו שיהיה טובע במים ואנחנו נדע לשחות ונוכל להצילו, או יהיה גוי משתדל להורגו ונוכל לבטל מחשבתו או לדחות ממנו נזקו..."

ובספר פלא יועץ כתב: "השתדלות צריך מאוד לכל דבר טוב בין למילי דעלמא, בין למילי דשמיא... וביותר צריך השתדלות והריצות וזריזות רבה להציל לקוחים למות, בטרם ויצא הקצף חמת מלך מלאכי מות רח"ל. וכמה פעמים ראינו ושמענו מעשים שהיו יכולים להציל לקוחים למות בדבר קל, ומתוך התרשלות שאומרים: אין פחד... וחוששים להוציא ממון ובסוף מתגדלת המדורה עד שנצרכים לעשות פיזור גדול כדי להציל... לכן חיובא רמיא על כל העם ובפרט האנשים שיש להם יד ושם טוב בין השרים, למהר להציל את הנופל בידם".

ומוסיף הפלא יועץ: "וידוע גודל מצות הצלת נפשות, שניתנה כל התורה להדחות על פקוח נפש, וכ"ש וק"ו שחייבים כל ישראל לפזר כל ממונם ולמכור אפילו הספר תורה בשביל הצלת נפש".

הגאון רבי אליעזר פלצינסקי זצ"ל כתב מכתב מאלף לגיסו הגאון **רבי חיים יעקב לוי** זצ"ל, (הובא בישורון - ל) ולאחר שהודה על הניסים והנפלאות שאירעו למשפחתו הוסיף וכתב על הגה"צ **רבי אריה לוי** זצ"ל את הדברים הבאים:

"וידוע תדע, כי אין ספק אצלי כי הכל בזכות ההורים הצדיקים והחסידים... והאבא הגה"ח (הוא רבי אריה) נתגלה אישיותו במלוא עוזו בימים טרופים אלו, אשר מלבד פעולותיו הכבירים מידי יום ביומו, נתרומם בזה הזמן משכמו ומעלה גבוה מכל העם בגמלו חסד עם החיים ועם המתים, ובעת אשר כל אחד ואחד לא ניסה לצאת מהמקלט, האבא שליט"א בז לכל פחד ותחת פגזים איומים ורסיסי מות, לא נמנע מלשוטט כל היום ברחובות העיר ולבקר את כל מר נפש ולדבר על לב אוהבים ורעים עטופי צער ויגון רח"ל אשר נתרבו בעוה"ר בכל העיר".

ההבדל בין החסידה לעכברים...

בחורף תרע"ה, בזמן מלחמת העולם הראשונה טרח ויגע כ"ק האדמו"ר מגור בעל האמרי אמת בכל נפשו ומאודו להמציא עזרה וסעד לאלפים ולרבבות פליטים יהודים שהגיעו לוורשה, אף שהוא עצמו חי אז בדחוקות נוראה, ואולם צרכי הזולת קדמו בעיניו.

באותה עת, הביא לו אחד מחסידיו חלה קטנה לכבוד שבת, אשר הסתכן ואפה עבורו במסירות נפש. ויהי כאשר הסב לסעודת שבת, וחסידים אחדים נדחקו פנימה, פרס להם הרבי פרוסת מן החלה הקטנה, שהיתה אז מצרף יקר המציאות וכך אמר להם:

"מצינו שאמרו חז"ל (חולין סג.) "למה נקרא שמה חסידה שעושה חסידות עם חברותיה, שמחלקת מזונותיה עמהן". ובמקום אחר מצינו (ירושלמי ב"מ פ"ג ה"ה) שחז"ל קראו לעכברים "רשיעין" לפי שבראותם פירות הרבה קוראים לחבריהם שיאכלו עמהם. מה ההבדל בין החסידה לעכברים הרי שניהם התחסדו עם חבריהם? אלא שהחסידה מיד כשמזדמנים לה מזונות קוראת לחברותיה ומתחלקת עמהם בשוה. לא כן העכברים שדואגים קודם כל לעצמם ורק כשיש להם הרבה נותנים לאחרים... **ראש גולת אריאל**

"לפחד יותר מדברי חז"ל"...

סיפר הרב שמעון זלזניק זצ"ל, שליווה את הגאון **רבי אהרן קוטלר** זצ"ל בביקורו בארץ, בנסיעתו מירושלים לבני ברק: בתקופה ההיא השתוללו בדרכים קבוצות ערבים מתאבדים ממצרים, שרצחו יהודים רח"ל. רבי אהרן שכן מונית והתנה עם הנהג שיעלה כל מי שיעמוד בצד הדרך ויבקר טרמפ...

"שאלתי את רבי אהרן - מספר ר' שמעון - "היאך מוכן לעלות כל אחד והרי זה מסוכן שכן ערבי עלול להתחפש ליהודי ולעלות... השיב רבי אהרן: אם יעלה חלילה אדם מסוכן אין לחשוש כי אנחנו שלושה נוכל להתגבר עליו... המשכתי להביע חששותי, אך רבי אהרן הסביר לי:

חז"ל אומרים "לא ישפוך אדם מי בורו ואחרים צריכים להם", לכן אם אפשר להשתמש בשירות המונית כדי להתחסד עם הזולת אסור להמנע מזה, ומה שאתה חושש, דע לך שאני מפחד מדברי חז"ל הללו יותר מהערבים... **הלמות עמלים**

עלון "איטש לרעהו" פרשת שמות הוקדש לעילוי נשמת **הרה"ג רבי פנחס הירשפרונג זצ"ל** רבה הראשי של מונטריאול - קנדה

נלב"ע כז טבת
ת. נ. צ. ב. ה.

עלון "איטש לרעהו" פרשת שמות הוקדש לעילוי נשמת **רבי מרדכי יששכר דוב בער** אברמצי'ק זצ"ל

נלב"ע כז טבת
ת. נ. צ. ב. ה.

להרגיש ולהשתתף בצערך של חברו או בשמחתו ולשאת בעול עמו!

נלמד מהפסוק: "ויגדל משה ויצא אל אחיו וירא בסבלותם" (פרק ב-יא)

וכתב רש"י: נתן עיניו ולבו להיות מיצר עליהם". הנה כי כן, משה רבינו לא הסתפק בעצם הידיעה על סבלותם של בני ישראל וההשתתפות מרחוק בצערם אלא נתן עיניו ולבו". כלומר: יצא מארמונו המפואר והשליך של פרעה, כדי לראות בעיניו ולחוש בגופו את סבלות אחיו המעונים, ולסייע להם במועל כאילו היה אחד מהם.

לא רק בחייו נשא משה רבינו את עול ישראל במסירות רבה אלא גם בשעת פטירתו מן העולם, לא דאג לצרכיו כלל, אלא אך ורק דאגת ישראל היתה נתונה על לבו, וכדכתיב: "וידבר משה אל ה' לאמר יפקוד ה' אלוקי הרוחות. איש על העדה, אשר יצא לפניהם..." (במדבר כז-טז, יח).

ואף זאת למדו חז"ל ממשה, שכך הוא מנהגן של צדיקים, כמו שכתב רש"י (שם טז) "להודיע שבחן של צדיקים כשנפטרו מן העולם, מניחין צרכן ועוסקים בצרכי ציבור..."

כל ימיו של משה רבינו היה נושא בעול סבלותם של ישראל, ואפילו ברגע פטירתו לא היתה לו דאגה אחרת אלא זו, שלא יהיו ישראל כצאן אשר אין להם רועה. והבקשה שביקש מהקב"ה "יפקוד ה' איש על העדה" היתה שיהיה להם מנהיג כמותו, דהיינו נושא בסבלותם ומרגיש בצערם, כמו שפירש רש"י: "אלוקי הרוחות... מנה עליהם מנהיג שיהיה סובל כל אחד ואחד לפי דעתו".

ועד כדי כך נשא משה בעול מצוקתן של ישראל, עד שהיה מוכן אף למסור נפשו למען הצלתם, כשביקש הקב"ה לכלותם בעוון העגל, אמר משה "ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך"..." (שמות לב-לד), ואמרו חז"ל (ברכות לב). "מלמד שמסר נפשו עליהם".

במכתב ששיגר הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל (בסיון תשנ"ו) כתב בין היתר את הדברים הבאים: "אחד מקניני התורה, אומר התנא (אבות פ"ו מ"ו) שהוא נושא בעול עם חברו, היינו שמתעמק להרגיש מצבו של חברו כשל עצמו, ומתפלל לטובת חברו, ומכל שכן להרגיש צרת הכלל, אשר הוא חיוב ומצות עשה מן התורה לצעוק לפני ה' בכל עת צרה גדולה שלא תבוא על הציבור".

"הנה תושבי ארץ הקודש שרוין בגלות האחרון, כאשר שנאת פורקי עול התורה והמצוות, אנשי השמאל, הגיע ליד רדיפת שומרי התורה ושנאת הדת עד שברצונם להשכיח שם ישראל ר"ל. ולכן החובה להרבות בתפלה לאבינו שבשמים שירחם על עמו ישראל ובמיוחד על תושבי הארץ..." עכ"ל.

בעול מצוקתו של הזולת...

בשיחה עם כ"ק האדמו"ר מבוסטון, סיפר רבינו הגרא"מ שך זצ"ל: מקובלני מהגאון רבי חיים עוזר גרודז'ינסקי זצ"ל, כי עשיית טובה ליהודי, שוה יותר מהכל! פעם הייתי בביתו והתחלתי לדבר עמו בלימוד באחת מסוגיות הש"ס, אולם הוא נאלץ לצאת מהבית לצורך השתדלותו עבור חולה, והוא ביקש ממני להתלוות אליו בדרכו.

לאורך כל הדרך, תינה רבי חיים עוזר באזני את צערו, וכך אמר: "זמן קצר קודם יציאתנו מהבית, היה בביתי אדם שביקש תמיכה להכנסת כלה, נתתי לו את כל הכסף שהיה בידי, אולם שכחתי לשאול את כתובתו, בעוד כמה ימים, אני אמור לקבל לידי סכום כסף נוסף, אילו ידעתי את כתובתו, הייתי יכול לתת לו סכום נוסף. לצערי, אינני יודע כיצד לאתרו..."

והיה רבי חיים עוזר מהלך ברחוב, ועוצר עוברים ושבים ושואל: "הראיתם את האדם שעזב לא מכבר את ביתי?"

מון הרב שך

"עלי להצטער ולכאוב..."

עקב מצב בריאותו וליבו החלש של הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, ציוה עליו הרופא להזהר מצער ועגמת נפש. והנה אירע שאחת מבנות משפחתו היתה מסוכנת בשעת לידה. הוא השתדל שלא להצטער ואמר: "ה' יעזור וישועתו כהרף עין".

ואמנם אחר הרהור שני אמר: "הן בדיני שמים נלקח בחשבון גם צערם של כל המצטערים עם החולה. ובכן, כל צער וכאב שלי הרי יהיה לזכותה של היולדת, והואיל וכך הוא הדבר, הרי בצערי, בכאבי ובעגמת הנפש שלי, יתכן שיהיה משום פיקוח נפש עבור היולדת, ולכן עלי להצטער ולכאוב את כאבה".

בדרך עץ החיים

מיצות תוכחה

תוכחה לכוונת הברכות

פעם התקיימה בביתו של כ"ק האדמו"ר מקלויזנבורג – רבי יקותיאל יהודה הלברשטאם זצ"ל שמחה משפחתית והוגשו לשולחן מיני קינוח, עוגות ומיני מגדים, נטל מאן דהוא פרוסת עוגה, בירך עליה בחטף ברכת "בורא מיני מזונות", והגישה לפיו. האדמו"ר שהבחין בכך נזדעזע ונשא אליו דברי תוכחתו:

"להוי ידוע לך כי מדת אכזריות היא למלמל כך ברכה. פעמים שנשמות יהודיות עטופות בגרגרי החיטה ותיקונן הוא על ידי ברכה בכוונה שאומר על האוכל". וכאן עבר האדמו"ר לתאר כמה צער ויסורים עוברים על הנשמה המגולגלת מקצירת החיטה עד עלותה על שולחנו של היהודי לקבל תיקונה. (ואין כאן המקום לפרט).

והמשיך הרבי בתוכחה נוקבת: "והנה אתה נוטל עוגה זו ומברך בדיבור חסר ובלא כוונה והנשמה שעברה דרך של יסורים לא מוצאת מנוח ועליה לעבור את כל השלבים מחדש, האין בזה מן האכזריות?..."

כמובן אותו יהודי קיבל על עצמו להקפיד מעתה ואילך על ברכות הנהנין לברכם בשלימות ובכוונה ואף לחזק את האחרים לענין זה.

הלמות עמלים

מצוה להוכיח את הזולת [בדרכי נועם] על כל עוול ולתקן כל דבר הנעשה שלא כהוגן!

נלמד מהפסוק: "והנה שני אנשים עברים ניצים ויאמר לרשע למה תכה רעך" (פרק ב-יג)

לומדים אנו מכאן – כותב החתם סופר – מדתו של משה רבינו שלא יכל להביט ולראות עוול ולכן הוכיח את הרשע ואמר לו "למה תכה רעך". ולא רק עוול הנעשה בישראל לא יכל לסבול, אלא אף את בנות יתרו הציל מיד הרועים שגירשום.

כלל ידוע הוא: "דברים היוצאין מן הלב נכנסים אל הלב". ככל שהתוכחה תהיה יותר אמיתית. לא מן השפה ולחוץ, אלא מתוך הזדהות פנימית אמיתית עם הדברים הנאמרים, כן תהיה בה יותר סגולת ההשפעה על הזולת. בכח האמת המוחלטת הזו הוכיח משה רבינו. ומכח האמת הזו הציל את בנות יתרו. כי דברים ומעשים הנובעים מתוך הכרה פנימית אמיתית כוחם רב ועצום!

וזה מה שמצאנו בשיחתו של אליעזר עבד אברהם בפני בתואל ולבן כאשר העביר אליעזר בדבריו את השגחתו יתברך, בדיוק כפי מה שראה והרגיש בלב, היישר ללבם של בתואל ולבן, עד שמגודל התפעלותם לא יכלו להמנע מקריאתם הנרגשת: "מה יצא הדבר!"

וכך גם מצאנו אצל יונה הנביא כשהכריז בפני אנשי נינוה "עוד ארבעים יום ונינוה נהפכת". קריאתו זו היתה מכל הלב ולכן השפיעה מיידית על אנשי נינוה לעשות תפנית חדה ולשוב בתשובה, לעומת

המשך - מצות תוכחה

"אם תקבלי על עצמך..."

מעשה באשה שביקרה בביתו של הגאון **רבי יהודה צדקה זצ"ל**. הגישו לפניו כוס מים לשתות, ובירכה ברכת "שהכל" בחטף ובהבלעה. שמע רבי יהודה והטיף לה מוסר ותוכחה כפי שהיה רגיל לדבר בדרשותיו "כיצד מברכין" ויש לחשוב ולכוון בכל מילה שמוציאים מהפה לשבח ולהודות למי שהכל ממנו, עד שנזדעזעה האשה ושאלה אותו בפחד: "מה יהא על כל הברכות שברכתי שלא כהוגן במשך חמישים שנה"?

הרגיע אותה: "אם תקבלי על עצמך מהיום והלאה לברך כראוי, מעלה עליך הכתוב כאילו ברכת כהלכה גם בעבר, ותקבלי שכר טוב..."

נכנסו הדברים בלב האשה וקבלה עליה. לימים פקדה אותה אבילות ל"ע וישבה "שבעה" ביחד עם כל בני משפחתה. הבחינו כולם שמברכת כל ברכה במתינות ובקול רם. שאלו אותה: "מאימתי הפכת להיות אשה כל כך צדקנית?" סיפרה להם כל מה ששמעה מהרב צדקה, עד כמה חמור עונשו של המזלזל בברכות וחוטפן. השפיעו הדברים גם על כל קרוביה שהחלו להזהר בברכות.

וזאת ליהודה

נח שהוכיח את אנשי דור המבול במשך מאה ועשרים שנה לשוב בתשובה, שאם לא כן יביא הקב"ה עליהם את המבול, ולא השפיע עליהם מאומה. ומדוע? משום שהוא עצמו לא היה שלם עם זה, שכן היה "מאמין ואינו מאמין" כדברי חז"ל, ומכיון שכך, לא היה בכח תוכחתו כדי להשפיע, לפי שלא היתה מכל הלב.

כזאת מצינו גם אצל משה רבינו במלאכת המשכן. כשאמר משה לבני ישראל "ראו קרא ה' בשם בצלאל" (שמות לה-ל) ומובא **בדעת זקנים**: "מהו 'ראו'?" לפי שכשאמר משה לישראל שבצלאל יעשה המשכן, היו ישראל מרננים אחרי משה ואומרים שכל הגדולה הוא נוטל לו ולמשפחתו. אמר להם משה דעו וראו כי לא מדעתי אני עושה אלא מפי הקב"ה".

ותמה הגראי"ל שטיינמן זצ"ל: היאך שכנע משה את ישראל שאכן לא מדעתו הוא עושה עד כדי לומר להם "ראו", הרי אם מרננים ואין מאמינים, למה שיאמינו לו עתה?

אלא ביאר הרב שטיימן: דבריו של משה נבעו מפנימיות כה אמיתית, עד שכל שומע יכל לחוש באמת הזו כראיה ממש! עד שיכל משה לשכנעם בלשון "ראו" כאילו רואים את האמת הזו בחוש.

והוסיף הרב שטיינמן: אצל קרח וחבר מרעיו לא מצינו כן. הם גם ריננו אחרי משה ומדוע לא היו לדברי משה כל השפעה? אלא משום שלקרח היו נגיעות של קינאה בנשיאותו של אליצפן, וכשהנגיעות הללו הם שגורמים לרינון, שוב לא נקלטים אף הדברים המשכנעים ביותר!

איסור הלשנה ולשון הרע

"האם מותר להעיד...?"

בשנת תרי"ז נרעשו יהודי פולין עקב מעשה נורא שנעשה לכ"ק האדמו"ר **מרדזמין - רבי יעקב אריה גוטרמן זצ"ל**. ימים רבים היה לו "משמש" שהיה גבר אלים שהפיל חיתתו על החסידים וגם על בני ביתו. וכאשר לא יכלו יותר לסבול החליטו לפטרו מתפקידו.

נקמתו של האיש בערה בו. הוא הביא לאדמו"ר עוגה שאפתה אשתו, כדרכה תמיד, אלא שבהשפעת בעלה החדירה רעל לעוגה. האדמו"ר טעם מהעוגה ותקפוהו יסורים נוראים והגיע כמעט לשערי מות ובנס נותר בחיים.

הרופאים גילו את ההרעלה הזדונית וחוקרי המשטרה אף זיהו את האנשים והביאום למשפט. המשמש ואשתו היו צפויים לעונש חמור ביותר. מאסר ממושך ועבודת פרך או אפילו מות.

הזמין בית המשפט את האדמו"ר להעיד, אולם הרבי הסתפק: האם מותר לו להעיד נגד יהודים כשעדותו תגרום למותם. אך מאידך, הרי אינו יכול להתחמק ולהעיד שקר ומה יעשה?

נמלך האדמו"ר בעצת ידידו הטוב **כ"ק האדמו"ר מגור בעל החידושי הרי"ם** ואף ביקש ממנו שיפעיל השפעתו להקטין את העונש מן הנאשמים. כתב לו החידושי הרי"ם תשובה הלכתית מפורטת כיצד עליו לנהוג. הופיע הרבי בבית המשפט ומסר עדות מסויגת כפי שניסח החידושי הרי"ם וגם הקלו בעונשה של האשה, לבקשת הרבי, לחמשה חודש מאסר בלבד...

מרבצי תורה מעולם החסידות

היאך להתייחס ל"תפילותיו" של ה"מוסר"...

בעיר אחת היה "מוסר" מפורסם, שהיה מלשין תמיד על בני העיר וגורם להם רעות רבות וצרות. מספר פעמים נדונה האפשרות לאנשי העיר לשלם לו כגמולו ולהפטר ממנו, אך חששו לעשות לו רעה, מפני שהיה עומד בבית הכנסת ומתפלל בכונה ובדביקות כאחד מחסידי עליון, ולא ידעו להבין בטיבו של האיש: מצד אחד הוא מוסר ומלשין, ומאידך הוא שופך נפשו לפני ה'...

שלחו בני העיר לשאול את הצדיק **רבי אורי מסטריליסק זצ"ל**, כדת מה לעשות עמו. השיב להם הצדיק בצחות לשונו: אל תחושו לתפילותיו שכן "אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט..." (נוסח המושאל מגדרי הקניינים - קידושין כח).

סיפוח

שלא לדבר לשון הרע ודברי מלשינות על חברו!

נלמד מהפסוק: "וירא משה ויאמר אכן נודע הדבר" (פרק ב-יד). ופירש רש"י (מהמדרש): "דאג על שראה בישראל רשעים דלטורין. אמר, מעתה אינם ראויים להגאל. 'אכן נודע הדבר' - נודע לי הדבר שהייתי תמה עליו מה חטאו ישראל מכל שבעים אומות להיות נרדים בעבודת פרך אבל רואה אני שהם ראויים לכך." עכ"ל.

פסק הרמב"ם (פ"ח מהלכות חובל ומזיק הלכה י): "מותר להרוג המוסר (המלשין) בכל מקום, ואפילו בזמן הזה שאין דנין דיני נפשות. ומותר להורגו קודם שימסור אלא כשאמר הריני מוסר פלוני בגופו או בממונו, ואפילו ממון קל התיר עצמו למיתה. ומתירין בו ואומרים לו אל תמסור. אם העיז פניו ואמר לא כי, אלא אמסרנו, מצוה להורגו וכל הקודם להורגו זכה".

מקורו של הרמב"ם ממה שסיפרו חז"ל בגמרא (ב"ק קיז) על אדם שרצה להלשין לפקיד המלך להראות להם על ממון חברו, והאמורא רב הזהיר אותו שלא יעשה כן. אותו אדם השיב בחוצפה לרב, שילשין. באותה שעה ישב רב כהנא לפני רב, ובשומעו את דברי ה"מוסר" שבר את מפרקתו מעליו והרגו.

ואכן רב הצדיק את מעשהו של רב כהנא וקרא עליו את הפסוק (ישעיה נא-כ) "בניך עולפו... כתוא מכמר" [הפסוק מדמה את ישראל שתחת שלטון הגוים, כמו שור בר שנלכד ב"מלכות" מה שור זה, כיון שנפל במכמר [=במלכות] אין הציידין מרחמים עליו, כך גם ממון ישראל, כיון שנפל ביד עכו"ם אינם מרחמים עליו ועלולים להורגו בשביל ממונו. נמצא שה"מוסר" סיכן את חיי חברו ונחשב "רודף" שמותר להצילו בנפשו.

אלא שהמשנה למלך תמה על הכרעה זו: הרי מבואר בגמרא (שבועות מח) שאדם עשוי להגזים בדבריו ולבסוף לא עושה מה שמאיים לעשות, ואם כן, מדוע לא נאמר גם כאן שה"מוסר" לא התכוון באמת לממש את איומו? וצריך לומר שהיתה הוכחה לכך שמתכוון לממש איומו ממה שהעיז פניו כנגד רב והכריז שילשין.

מדוע מותר להרוג את ה"מוסר" מדין רודף? הביא **בהגהות מיימוניות** (פ"ט מגניבה ה"ח) מדברי היראים שזה כמו שמצינו ב"בא במחותרת" שמותר להורג משום שחזקה אין אדם מעמיד עצמו על ממונו (וכמבואר בגמרא סנהדרין עב.) וממילא ילחם עמו ואלופן זה עצמו הגבול להורגו והריהו "רודף"! כך גם כאן הנמסר לא יעמיד עצמו על ממונו ועלול לבוא לידי סכנה, לכן נחשב המוסר כדיון רודף שבה להורגו.

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

שלום לך! / הרב נפתלי וינברג

מושך עליו עצבות. נתאר לעצמנו אדם שצועד ברחוב בעוד הזולת ממשיך עליו השפעות של שמחה מכוח אמירת "שלום". האם תארנו פעם לעצמנו את כוחה של אמירת שלום?!

* * *

אמנם, יש הסבורים שמדובר בנושא "צדדי" שלא ראוי להיטפל אליו יותר מידי. להם נאמר כך: הראשונים לימדו אותנו שכל מידותיו של האדם קשורות זו בזו. כאשר אדם בוחר להשתפר במידה אחת, זה גם עוזר לו בתיקון מידות אחרות למרות שעליהן הוא לא עמל באופן ישיר. כדאי אם כן שאדם יקבל על עצמו לתקן דבר קל ובכוחו יוכל להשפיע על כל המידות. לא כדאי לבחור בדבר קשה שכן "תפסת מרובה לא תפסת. אני שואל: מה יותר קל מאשר לומר שלום בחיוד?"

נשאלת השאלה: אם זה כל כך קל אז מדוע מוותרים על קיום מצווה כה קלה? התשובה היא שהבעיה לא נקודתית אלא כללית. אנשים שקועים ועסוקים עם עצמם, צריך בעצם לשנות את המנטאליות. לחשוב על הזולת ולשמח אותו. דווקא נקודה זו חזקה יותר בחו"ל. לא הייתי בכל העולם אבל בכמה ריכוזי יהודים בניו-יורק ראיתי שאנשים מברכים ומתברכים בשלום הרבה יותר מאשר בארץ. ובפרט בשבת קודש שכל אחד כמעט אומר לכל מי שהוא פוגש "א גוט שבת!"

למרות שמדובר בדבר קל, צריך לעשות אותו בשלמות. דהיינו לא לוותר על שום הזדמנות, ולאחל לכל אחד ואחד שלום אחרת יש לחשוש שמדובר בסוג של רמאות.

* * *

ומדוע רמאות: כי כדי להשיג את מעלת ה"שלום" נדרש האדם לפעול ב"שלמות". מובא במסכת ברכות (דף ו' ע"ב) וא"ר חלבו אמר רב הונא כל שיודע בחברו שהוא רגיל ליתן לו שלום יקדים לו שלום שנאמר (תהלים לד, טו) בקש שלום ורדפהו. המהר"ל, בנתיבות עולם, נדרש להסביר את פשר החובה לרדוף אחר השלום. הוא מביא את הגמרא הנ"ל ומפרש:

"פירוש, כי למדרגת השלום שמשלים את הדבר וכאשר אין השלום הכל חסר. ולכן צריך לרדוף אחר השלום שהוא משלים הכל". אם אדם לא ירדוף אחר השלום הוא לא יתקן מידה זו, אלא יישאר בינוני. כדאי להיות מושלם בדבר אחד לפחות, וכך להשפיע על דברים ומידות נוספים."

לכל אחד יש את האפשרות לכך. תאמר שלום - זה לא עולה כסף! ולא רק שזה לא עולה כסף, זה עוד נותן הרגשה טובה הן לנוותן והן למקבל. שלום הוא שמו של הקב"ה, ויש בו הרבה קדושה וכוח השפעה טובה. כאשר אומרים לאדם שלום מביאים עליו קדושה. הבה נתאר לעצמנו כיצד יראה עולמנו כאשר שמו של הקב"ה יוזכר מאות אלפי אם לא מיליוני פעמים ביום!

אמירת שלום, מצטיירת אולי כאקט אגבי שמתלווה לשלל פעולות יומיומיות - אך לא כך ראו זאת חז"ל: המילה "אמור" - בפסוק "כה תברכו את בני ישראל אמור להם" - נכתבה בכתב מלא. דורשים מכאן חז"ל (במדרש תנחומא) "שצריך אדם ליתן שלום לחבירו בפה מלא!"

מסופר על **הסבא מסלבודקא** זצ"ל (בספר תנועת המוסר) שהיה מעורר על סבר פנים יפות והיה "נוזף לעיתים קרובות בתלמידים על הבעתם הנוקשה". פעם ביקר בביתו תלמיד ישיבה שהיה בדרכו מליטה לפולין. הבחור היה בעל הבעה רצינית והסבא העיר לבחור מספר פעמים שישנה את הבעתו באופן מידי ויעלה חיוך על שפתיו - אך ללא הועיל. הסבא ראה בכך "ליקוי נפשי גדול" והסיק מכך מסקנות מרחיקות לכת. לפי התכנון היה נכדו של הסבא אמור להמשיך עם אותו בחור לפולין, אך הסבא לא הסכים שנכדו יתלווה לבחור בנמקו שהוא "מסופק בזכויותיו וחושש לסכנת דרכים".

כדי להבין **כיצד מובילה הבעת פנים חמוצה עד לכדי סכנת דרכים:** נספר דבר מדהים:

כתוב בספר הזוהר הקדוש שכאשר יהודי מביא את עצמו למצב של שמחה, אזי גם משמים משפיעים עליו שמחה. בתקופת השואה ארע סיפור מדהים. אל קבוצת יהודים ששהו במקום מסוים גונבה ידיעה מקפיאת דם: קבוצת נאצים מגיעה אליהם כדי להוציאם להורג באופן מידי!"

"מה הם יכלו לעשות באותה שעה? הייתה להם אפשרות להילחם? היה להם לאן לברוח? אחד מהיהודים ששהו באותה קבוצה הציע רעיון שלכאורה נשמע מטורף: "לצאת בריקוד של שמחה!"

"מכיוון שאופציה טובה יותר, בכל מקרה לא הייתה, אגרו היהודים את שארית כוחותיהם ויצאו לרקוד... כאשר הגיעו הנאצים למקום הם נראו כהלומי רעם. הם הביטו ביהודים שהמשיכו לרקוד ופשוט הסתלקו מהמקום.

לזאת התכוון הסבא! אותו בחור בעל הבעה חמוצה חשף את עצמו לסכנה, ולכן הוא לא הסכים שנכדו יתלווה אליו למסע. אבל כאשר קיימת אווירה של שמחה היא מגינה על האדם!"

* * *

"כעת נתבונן; לא פעם יוצא אדם לרחוב בלי מצב רוח, וכאשר מיישהו מברך אותו "שלום" עם סבר פנים יפות, הוא יוצא ברגע אחד מאווירת הדכדוך ושורה עליו השמחה. ידוע פירושו של הבעל שם טוב זי"ע על המילים "ה' צילך" (תהלים קכא, ה): התנהגותו של הקב"ה עם האדם נגזרת באופן ישיר מהתנהגותו של האדם עצמו. הקב"ה מתנהג, כביכול, כאותו צל שתנועותיו נגזרות מתנועותיו של האדם. אדם ששרוי בשמחה מושך עליו שמחה (וכפי שהבאנו לעיל מספר הזוהר), אדם ששרוי בעצבות

היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממקור ראשון? ספר לנו עכשיו! פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il